

ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ

Κων. Β. Ζορμπάς*

Από 11.-15. Οκτωβρίου πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες η ετήσια συνάντηση της Ομάδας Εργασίας "Αειφόρος Ανάπτυξης, Οικονομία και Φυσικό Περιβάλλον" (Working Group on Economic, Environmental and Social Issues) της Επιτροπής "Εκκλησία και Κοινωνία" (Church and Society Commission) του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Εκκλησιών (Conference of European Churches). Από την παραπάνω σύναξη θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι περισσότεροι Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί έχουν επικεντρώσει την προσοχή τους κυρίως στην προετοιμασία της παγκόσμιας διάσκεψης για την αειφόρο ανάπτυξη (World Summit on Sustainable Development) που θα λάβει χώρα στο Johannesburg, από 2-11. Σεπτεμβρίου 2002, και αποτελεί τη συνέχεια της συνάντησης στο Ρίο, το 1992 (1). Να σημειωθεί ότι σε αυτήν θα συμμετέχουν τόσο η Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και οι εκκλησιαστικοί Φορείς (Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών, Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Εκκλησιών κ.λπ.).

Εκείνο όμως που έχει ιδιαίτερη σημασία από την παραπάνω συνάντηση είναι η συζήτηση γύρω από το θέμα της τελευταίας τρομοκρατικής επίθεσης στην Νέα Υόρκη και την Ουσάισγκτον. Πολλοί τόνισαν ότι πρόκειται για ένα "κτύπημα εναντίον του πολιτισμού" και άλλοι επισήμαναν ότι με την ενέργεια αυτή σημειώθηκε το τέλος μιας εποχής και η αρχή μιας νέας. Μια νέα εποχή ξημέρωσε για την ανθρωπότητα και ίσως ξημερώνει παράλληλα και η διαμόρφωση νέων αξιών που θα έχουν ως αποτέλεσμα την οριστική κατάρρευση του ανθρώπου.

Ποιος όμως μπορεί να είναι ο ρόλος των Θρησκειών για την ειρηνική συνύπαρξη των λαών. Πιστεύουμε κατ' αρχήν ότι στην μετανεωτερική εποχή μας υπάρχει μια κρίση των θεσμών που δικαιολογείται απολύτως. Οι πόλεμοι, οι συνέπειες της τεχνολογικής εποχής (οικονομικές, περιβαλλοντικές κ.λπ) και κυρίως της Γενετικής και της Βιοτεχνολογίας, η πείνα, η φτώχεια, η εμφάνιση του ρατσισμού και του φονταμενταλισμού δημιουργούν πολλά κενά. Το μοντέλο του απλού πολίτη-καταναλωτή που πρωτίστως εξυπηρετούσε την κορυφή της παγκόσμιας οικονομίας σήμερα κλονίζεται. Απέναντι στην πνευματική αυτή κόπωση πολλοί είναι εκείνοι που αναλαμβάνουν διάφορες ακτιβιστικές ενέργειες για να εξυγιάνουν τους θεσμούς και να ανατρέψουν το κατεστημένο της ανάπτυξης, της ευημερίας και της νεοφιλελεύθερης αγοράς (παγκοσμιοποίηση). Αξίζει να σημειωθεί η παρατήρηση Γάλλου Κοινωνιολόγου Φ. Κοσροκαβάρ, ειδικός σε θέματα ανάπτυξης του ισλαμικού φονταμενταλισμού, ο οποίος μεταξύ άλλων σημειώνει " Οι αυτοκτονικοί πιλότοι οι οποίοι κατηύθυναν τα αεροσκάφη κατά των πύργων του Διεθνούς Κέντρου Εμπορίου είναι μέρος αυτών των νέων μεσαίων τάξεων, ανάμεσα στη Δύση και την Ανατολή, αφού είχαν διαμείνει για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα στις δυτικές κοινωνίες. Είναι στη Δύση που ένας αριθμός από αυτούς συνειδητοποίησε τον αναελέητο ανταγωνισμό τους και είναι μέσα από τα σπλάγχνα αυτών των υπερ-σύγχρονων κοινωνιών που συχνά στρατολογήθηκαν από τρομοκρατικά δίκτυα" (Εφημερίδα Le Monde, 2.10.2001).

Το δεύτερο στοιχείο είναι ότι τα όρια μεταξύ του "καλού" και του "κακού" είναι απροσδιόριστα. Η "σταυροφορία" των "καλών" και το "Jihad-ιερός πόλεμος" των "κακών" συγκρούονται. Αυτή η ρητορική όμως είναι και επικίνδυνη και αφελής. Έχουμε άραγε τόσο τυφλά εισέλθει σε μια εποχή απλοποίησης των μεγάλων θεμάτων. Ο αμερικανός Huntington είχε θέσει από καιρό τον εξής προβληματισμό: ο 19ος αιώνας εξουσιάστηκε από τις εθνικές τάσεις και στη συνέχεια ο 20ος αιώνας από τις ιδεολογίες. Μήπως ο 21ος αιώνας θα είναι ο αιώνας των πολιτισμών;

Αυτό όμως δεν μπορεί να έχει ιδιαίτερη σημασία σε μια εποχή που οι κοινωνίες μας είναι τόσο πολύπλοκες και αλλάζουν ριζικά. Μέσα στις κοινωνίες αυτές γίνεται μια προσπάθεια να πεισθούμε ότι τελικά ο πόλεμος είναι και αναπόφευκτός και αναγκαίος. Οι Εκκλησίες όμως έχουν χιλιάδες φορές επισημάνει και επισημαίνουν καθημερινά ότι ο πόλεμος είναι αντίθετος στις ανθρώπινες αξίες, στις θρησκευτικές ή ακόμη και τις δημοκρατικές αξίες. Για άλλους όμως ο πόλεμος είναι δίκαιος, αναγκαίος ή ακόμη και ?ιερός!

Απέναντι στην νέα αυτή παραγματικότητα πρέπει να αντιδράσουμε. Δεν μπορούμε να κλείνουμε τα μάτια, αλλά και ούτε να επιμένουμε στο "οφθαλμόν αντί οφθαλμού". Και η ερώτηση παραμένει πάντοτε η ίδια: Τι πρέπει να κάνουμε για να επιβιώσουμε σε ένα ειρηνικό κόσμο; Το δικαίωμα για μια δίκαιη και ειρηνική ζωή δεν είναι μόνο χριστιανική απαίτηση. Αυτό είναι και το μήνυμα τόσο της μουσουλμανικής όσο και της ισουδαϊκής πίστης. Η ιστορία μας διδάσκει όμως ότι αυτές οι τρεις θρησκείες έχουν πολλές φορές σπείρει τη βία, αλλά υπάρχουν όμως και στοιχεία που επιβεβαιώνουν το γεγονός ότι εβραίοι, χριστιανοί και

μουσουλμάνοι έχουν ποικιλοτρόπως συνεργασθεί για ένα ειρηνικό μέλλον του κόσμου.

"Ειρήνη δεν σημαίνει απουσία πολέμου" σημειώνει ο Ρωμαιοκαθολικός Επίσκοπος Jean Louis Tauran, Γραμματέας για τις σχέσεις της Αγίας Έδρας με τα Κράτη. Κι εαν αυτό είναι αληθινό σημειώνουμε ότι αυτό συνεπάγεται άμεσα και την ικανότητα των ανθρώπων, ανδρών και γυναικών, να ζουν μαζί εκεί όπου μοιράζονται τον ίδιο τόπο. Ένας από τους εχθρούς της ειρήνης είναι η άγνοιά μας. Το αμάλγαμα ανάμεσα στο Ισλάμ και τον ισλαμισμό είναι ένα παράδειγμα για την άμεση επι-κοινωνία και τη γνώση μας πάνω στις διαφορές. Δεν είναι οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Όπως δεν υφίσταται ένας ενιαίος χριστιανισμός, το ίδιο δεν υφίσταται και ένα ενιαίο Ισλάμ. Παράδειγμα αποτελεί η τελευταία πρωτοβουλία στη Ρώμη από την κοινότητα του Αγίου Αιγίδιου, όπου πολλοί διανοούμενοι ισλαμιστές κατεδίκασαν ανεπιφύλακτα την τρομοκρατία που ασκείται με διαφορετικές μεθόδους σε πολλά και διαφορετικά μέτωπα. (Εφημερίδα La Croix, 12.10.2001, σελ. 26).

Δεν επιτρέπεται να αφήσουμε τη θρησκεία να εμπλακεί στα γρανάζια της τρομοκρατίας και να τροφοδοτεί τοπικές ή εθνικές συγκρούσεις. Η θρησκευτική εμπειρία, η φορά προς το επέκεινα ανοίγει τον νου και την καρδιά του ανθρώπου, τον οδηγεί σε κοινωνία με το Άγιο και το Θεό σε μια συνεχή σχέση σεβασμού και αγάπης προς τον συνάνθρωπο (Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας κ. Αναστάσιος, Εφημερίδα Η Καθημερινή, 14.10.2001, σελ. 10).

Παρά τις δυσκολίες ο διάλογος αυτός πρέπει να διαλευκάνει το μέλλον της κοινωνικής συνύπαρξης των λαών, της κοινωνικής δικαιοσύνης, των δικαιωμάτων και των υπευθυνοτήτων από τις διάφορες Θρησκείες και μέσα από το πρόβλημα της εκκοσμίκευσης, που αγγίζει όλες τις Θρησκείες και Ομολογίες, να αναζητηθεί η ουσία της πίστης. Στόχος ενός τέτοιου διαλόγου θα πρέπει να είναι η υλοποίηση ενός κοινού Προγράμματος από τις μεγάλες μονοθεϊστικές Θρησκείες (Εθνικό επίπεδο ή σε επίπεδο Μεσογείου), που θα δίδει απαντήσεις στον τρόπο με τον οποίο οι Θρησκείες μπορούν να συνεισφέρουν στην καταλλαγή των λαών, καθώς και στο πώς θα μπορέσουν οι γυναίκες να συμβάλλουν στην προσπάθεια αυτή.

Το να ζει κανείς μαζί σημαίνει ότι θα πρέπει και να εργασθεί μαζί. Να θέσουν κοινές βάσεις και συγκεκριμένες προτάσεις όπου οι πιστοί των διαφόρων θρησκευτικών παραδόσεων θα μπορέσουν να δράσουν μαζί. Με τον τρόπο αυτόν συμβάλλουμε στην κοινωνική ειρήνη. Στη σημερινή πλουραλιστική εποχή μας η μόνη δυνατότητα για ειρηνική συμβίωση είναι η αποδοχή της ιδιαιτερότητας του άλλου και ο σεβασμός της αξιοπρέπειας της θρησκευτικής ελευθερίας του κάθε ανθρώπου. Μένοντας στο **δια** ενός **δια-θρησκευτικού** διαλόγου, σημαίνει ανταλλαγή, σχέσεις, συνεργασία. Σημαίνει ότι οικοδομούμε με δυναμισμό το μέλλον των παιδιών μας.

* Ο **Κων. Β. Ζορμπάς** είναι Πρόεδρος της παραπάνω Επιτροπής του Συμβουλίου Ευρωπαϊκών Εκκλησιών και Επιστημονικός Συνεργάτης της Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Παρακολουθήσεως Ευρωπαϊκών Θεμάτων.

[1] Βλ. σχετικά την Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το θέμα της Ανακοίνωσης είναι "Δέκα χρόνια μετά τη Διάσκεψη του Ρίο: Προετοιμασία για την παγκόσμια διάσκεψη για την αειφόρο ανάπτυξη του 2002".